ISSN: 2717-3216 Volume 11, Issue 2 (2024), 17-34 https://www.ijfpjournal.ir/

Iranian Journal of Family Psychology

Research Paper

10.22034/ijfp.2025.2043397.1363

Conceptualization of Marital Capital

Mona Kargar[1] Seyed Ali Kimiaee[2 *] Hossein Kareshki[3] Khodabakhsh Ahmadi[4]

1. PhD student, Department of Counseling Psychology and Education, Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.
2. Associate Professor, Department of Counseling and Education Psychology, Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
3. Associate Professor, Department of Counseling and Education Psychology, Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
4. Professor, Behavioral Sciences Research Center, Baqiatallah university of Medical Science, Tehran, Iran

Article Info.

Received: 19 August 2024

Revised: 19 October 2024

Accepted: 19 December 2024

Keywords:

Marital capital, successful marriage, marital satisfaction, marital stability.

Abstract

Abstract

Effective and successful marriage is a complex and multidimensional concept, which requires a long time and frequent research to achieve its related concepts and identify its factors. Therefore, the purpose of this research was to conceptualize and define marital capital which can be used as a basic concept and substructure in the field of couples and families. Thus, using systematic concept analysis and the Delphi method in a group of experts in the field of couples, the researchers discussed the concept of marital capital. According to the results, marital capital is a set of assets, principles, and marital skills acquired during the shared life which is valuable for the couples. In addition to being a supportive and protective factor in couples' relations, it helps them satisfy continuity and strengthen marital relationships. This concept has been introduced in relevant sciences; therapists can help couples lead their lives on the right track by taking advantage of it within couple therapy and premarital counseling. Hence, if this study has developed just one important idea, which is to increase marital stability and satisfaction by presenting the concept of marital capital, it would be significant.

*Corresponding author
Email: kimiaee@um.ac.ir

How to Cite:
Kargar, M., Kimiaee,S. A., Kareshki, H., Ahmadi, Kh. (2024). Conceptualization of Marital Capital. *Iranian Journal of Family Psychology. 11*(2), 17-34.

ISSN: 2717-3216 https://www.ijfpjournal.ir/

روانشناسی خانواده
دوره یازدهم، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

مفهوم‌سازی سرمایه زناشویی

مونا کارگر[۱] سید علی کیمیایی[۲*] حسین کارشکی[۳] خدابخش احمدی[۴]

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه روان‌شناسی مشاوره و تربیتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
۲. دانشیار گروه روان‌شناسی مشاوره و تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
۳. دانشیار گروه روان‌شناسی مشاوره و تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
۴. استاد مرکز تحقیقات علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله

دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۹

بازنگری: ۱۴۰۳/۰۷/۲۸

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۲۹

کلیدواژه‌ها:

سرمایه زناشویی، ازدواج موفق،

رضایت زناشویی، پایداری زناشویی

چکیده

چکیده

ازدواجِ کارآمد و موفق، یک مفهوم پیچیده و چندبعدی است که دستیابی به مفاهیم مرتبط با آن و شناسایی عوامل آن، به زمان طولانی و پژوهش‌های مکرر نیاز دارد؛ لذا هدف این پژوهش مفهوم‌سازی و تعریف «سرمایه زناشویی» بود که به‌عنوان یک مفهوم و سازهٔ زیربنایی می‌تواند در پژوهش‌های بنیادی و درمانی در زمینه زوج و خانواده مورداستفاده قرار گیرد. بدین منظور با استفاده از روش تحلیل مفهوم نظام‌مند و همچنین استفاده از روش دلفی در گروهی از متخصصانِ حوزه‌ی زوج‌درمانی به مفهوم‌سازی و ارائه تعریفی برای «سرمایه زناشویی» پرداخته‌شد. طبق نتایج حاصل از این پژوهش، سرمایه زناشویی عبارت است از: «مجموعه‌ای از داشته‌ها، اصول و مهارت‌های زناشویی به‌دست‌آمده در طول زندگی مشترک که برای زوج ارزشمند است و علاوه بر اینکه به‌عنوان پشتوانه و عامل محافظت‌کننده در روابط زوج، آنها را در گذر از تعارض‌ها و بحران‌های زندگی یاری می‌دهد، به رضایتمندی، تداوم و استحکام رابطه‌ی زناشویی نیز کمک می‌کند». این مفهوم برای اولین بار در علوم انسانی معرفی شده است و درمانگران هم در حیطه زوج‌درمانی و هم مشاوره پیش از ازدواج، با بهره‌گیری از این مفهوم می‌توانند به زوج‌ها در هدایت زندگی‌شان در مسیر درست کمک کنند. بنابراین اگر این پژوهش توانسته باشد با ارائه مفهوم «سرمایه زناشویی» تنها یک ایده‌ی بااهمیت در راستای افزایش ثبات و رضایتمندی زناشویی، پرورش دهد، بسیار حائز اهمیت خواهد بود.

***نویسنده مسئول:**

پست الکترونیکی: kimiaee@um.ac.ir

استناد به این مقاله:

کارگر،مونا، کیمیایی، سیدعلی، کارشکی،حسین، احمدی،خدابخش (۱۴۰۳). مفهوم‌سازی سرمایه زناشویی. *روانشناسی خانواده*، ۱۱(۲)،۱۷-۳۴.

مقدمه

هم در زندگی روزمره و هم در پژوهش‌های متعدد، ازدواج پایدار و طولانی‌مدت اغلب یک هدف اصلی زندگی و یک شاخص کلیدی نه‌تنها برای موفقیت زناشویی، بلکه برای سلامتی و شادکامی[1] محسوب می‌شود (Margelisch et al., 2017). هنوز نهاد ازدواج توسط اکثر جوانان ارزشمند است و ایجاد و حفظ یک رابطه عاشقانه سالم یک هدف مهم زندگی برای اکثر جوانان به حساب می‌آید (Markman et al., 2022). اما آنچه از خود ازدواج مهم‌تر است موفقیت ازدواج و رضایت زناشویی است (Tavakoli et al., 2017) زیرا در صورت فقدان رضایت زناشویی احتمال بروز آسیب‌هایی همچون طلاق و جدایی که دردناک‌ترین و آسیب‌زننده‌ترین رویداد برای خانواده‌های درگیر با آن است (Yarigarravesh, 2022) افزایش می‌یابد. بنابراین طلاق یک استرسور بسیار قوی است که سلامت روان افراد درگیر را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد و باعث می‌شود بهزیستی روان‌شناختی آنها به‌شدت افت کند (Gholami Jam et al., 2021). طبق آمارهای رسمی سازمان ثبت‌احوال در سال ۱۴۰۲نسبت طلاق‌ها به ازدواج‌های ثبت شده روند افزایشی داشته و به وضعیت نگران‌کننده‌ای رسیده است. در سال ۱۴۰۰ نسبت طلاق به ازدواج ۳۵ درصد، در سال ۱۴۰۱ رقم این شاخص ۳۹ درصد و در سال ۱۴۰۲ این شاخص ۴۱ درصد شده است (Statistical Centre of Iran, 2023). می‌توان به‌روشنی دید نسبت طلاق به ازدواج در سه سال گذشته حدود ۶ درصد افزایش داشته است و اگر به همین روال پیش برود در سال‌های آتی این شاخص به ۵۰ درصد خواهد رسید؛ یعنی از هر دو ازدواج، یک ازدواج به شکست منتهی می‌شود. اگر چه در این آمارها، پدیده طلاق عاطفی که متخصصان آن را به‌عنوان مرحله قبلی طلاق رسمی و قانونی می‌دانند، لحاظ نشده است درصورتی‌که در طلاق عاطفی، روابط زناشویی آشفته یا سرد می‌شود و زوج‌ها، رابطه بدون کارکردهای زوجی را تجربه می‌کنند (Yousefi afrashteh, 2020). بر اساس دیدگاه ساختاری زوج هایی دارای کارکردهای سالم هستند که در آنها توانایی انطباق و سازگاری دوجانبه با نیازهای یکدیگر، مرزهای واضح و انعطاف‌پذیر، توانایی حل اختلافات و کشمکش‌ها و به وجود آوردن تغییرات مناسب در طول زندگی وجود داشته باشد (Sanai, 2019, as cited in Yousefi afrashteh, 2020).

درحالی‌که برخی ازدواج‌ها به طلاق می‌انجامند، تعدادی ازدواج‌ها هم وجود دارند که رضایتمند و پایدار باقی می‌مانند. فرض‌بنیادی در تحقیقاتی که از دیدگاه توانایی محور به مسائل خانواده می‌نگرند، همچون پژوهش‌های راجع به زندگی‌های زناشوییِ موفق، این است که احتمالاً زوج‌های دارای ازدواج پایدار و رضایتمند دارای سرمایه‌ها و منابعی هستند که آنها را قادر ساخته تا روابطشان را در برابر تنیدگی‌های اجتناب‌ناپذیر زندگی به‌خوبی حفظ کنند (Kaslow & Robison, 1996) که می‌توان این سرمایه‌ها و منابع را «سرمایه‌های زناشویی» نامید. اصطلاح سرمایه زناشویی[2] اولین‌بار توسط کیمیایی (Kimiaee, 2019) مطرح گردید که طبق نظر ایشان سرمایه زناشویی مجموعه‌ای از داشته‌ها در زندگی زناشویی است که نه‌تنها به رابطه قوام و دوام داده؛ بلکه پویایی و رضایت از رابطه زناشویی را تضمین و به آن معنی می‌بخشد. اما جهت دستیابی به تعریف دقیق‌تر و جامع‌تر از سرمایه زناشویی، در این مطالعه بر آن شدیم از طریق روش‌های علمی‌تر به مفهوم «سرمایه زناشویی» دست یابیم و تعریفی برای آن ارائه دهیم.

طبق بررسی‌های پژوهشگر، اگرچه پژوهشی در زمینه سرمایه زناشویی و معادل لاتین آن (Capital Marital) و همچنین مفهوم آن، چه در ایران و چه خارج از ایران انجام نشده است؛ اما پژوهش‌هایی چند در غرب و پژوهش‌هایی اندک در ایران عوامل مؤثر در ازدواج‌های پایدار را مورد بررسی قرار داده‌اند. به طور خلاصه، طبق این پژوهش‌ها، مهم‌ترین عواملی که منجر به ازدواج‌های پایدار و رضایتمند می‌شوند عبارت‌اند از: تعهد (Clyde et al., 2020; Dew & Jackson, 2018; Hou et al., 2019; Khojasteh Mehr & Mohammadi, 2017; McCray, 2015; Tariveh et al., 2020)؛ عشق و صمیمیت

1 health and well-being
2 Marital Capital

(Gonczarowski et al., 2019; Moon et al., 2021; Postler et al., 2022)، باورهای ارتباطی سالم (Johnson et al., 2020) ارتباط سالم (Abreu-Afonso et al., 2022; Shifaw, 2024; Tavakoli et al., 2017)، احترام (Kazim & Rafique, 2021)، مدیریت تعارض (Abida Ajid et al., 2024; Hashemi Golmehr et al., 2021 Khojasteh Mehr & Mohammadi, 2017; Shifaw, 2024)، و فقدان خشونت و خیانت (Hou et al., 2019) که شاید بتواند برخی از این عوامل را به‌عنوان سرمایه زناشویی قلمداد کرد.

علاوه بر اینکه در دهه‌های اخیر باتوجه‌به شیوع بالای طلاق در کشورهای متعدد و پیامدهای زیان‌بار آن، انجام پژوهش‌های مربوط به ازدواج اهمیت روزافزونی یافته است و این می‌تواند بیانگر ضرورت انجام پژوهش حاضر نیز باشد؛ اما کمک به کامل‌شدن بدنه علوم‌انسانی به‌عنوان یکی از اهداف پژوهش حاضر بیانگر ضرورت انجام آن نیز است. اگر به متون علوم‌انسانی مراجعه کنیم، برای «فرد» که کوچک‌ترین واحد انسانی است سرمایه‌ای مشخص و تعریف شده است، تحت عنوان «سرمایه روان‌شناختی» و در بُعد وسیع‌تر یعنی جامعه و فرهنگ هم سرمایه‌هایی مشخص و تعریف شده است، تحت عنوان «سرمایه اجتماعی» و «سرمایه فرهنگی». اگر در پیوستار ارکان اساسی جامعه، فرد و اجتماع را دو سر این پیوستار در نظر بگیریم، در بین این دو، اصلی‌ترین واحد و نهاد یک جامعه یعنی نهاد خانواده قرار دارد که هسته‌ی مرکزی آن «زن و شوهر» است که برای فرد و جامعه سرمایه‌هایی تعریف و مشخص شده است؛ اما برای خانواده و یا زوج، نه؛ لذا پر کردن این خلأ با عنوان «سرمایه زناشویی» یک نوآوری و ابتکار در علوم‌انسانی محسوب می‌گردد که در این پژوهش با مفهوم‌سازی و تعریف «سرمایه زناشویی» درصدد کامل‌کردن بخشی از علوم‌انسانی هستیم، لذا هدف پژوهش حاضر مفهوم‌سازی و تعریف سرمایه زناشویی می‌باشد.

روش

جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش

در این مطالعه جهت دستیابی به مفهوم سرمایه زناشویی از روش تحلیل مفهوم نظام‌مند[1] استفاده گردید و در ادامه جهت دستیابی به تعریفِ مورد توافقِ متخصصانِ حوزه زوج‌درمانی و رواسازی آن از روش دلفی استفاده شد.

تحلیل مفهوم دیدگاهی را ارائه می‌نماید که موجب تمایز یک مفهوم از سایر مفاهیم مشابه می‌گردد (Hassani et al., 2017) و می‌توان آن را فعالیتی تعریف کرد که در آن مفاهیم، ویژگی‌های آن و ارتباطشان با سایر مفاهیم به‌وضوح مشخص می‌شود (Heidari & Assarodi, 2015). روش‌های مختلفی برای تحلیل مفهوم وجود دارد که یکی از آنها روش تحلیل مفهوم نظام‌مند است که توسط هری برت پیچ[2] ارائه شد. تحلیل مفهوم نظام‌مند شامل شش مرحله به شرح زیر است: ۱- مشخص ساختن هدف و حدود تحلیل مفهوم ۲- کسب دانش و ایجاد ایده‌ای کلی از زمینه ۳- گردآوری مواد ۴- تشریح ساختار ابتدایی مفهوم و یا چارچوب تحلیل ۵- تحلیل نظام‌مند مواد ۶- تحلیل بیشتر و نتیجه‌گیری بر اساس تحلیل مفهوم (Heidari & Assarodi, 2015).

بعد از طی‌کردن فرایند تحلیل مفهوم نظام‌مند، در مرحله بعد جهت دستیابی به تعریف «سرمایه زناشویی» بر اساس دیدگاه و تجربیات متخصصانِ حوزه زوج درمانی از روش دلفی، استفاده شد. متخصصان، از اعضای هیات علمی دانشگاه ها، دارای تحصیلات دکتری تخصصی در روانشناسی و مشاوره، دارای سابقه فعالیت در حوزه زوج درمانی و آثار علمی انتشار یافته در این زمینه بودند. در این مرحله فرایند زیر طی شد: ۱- ارائه هدف پژوهش و نتایج تحلیل مفهوم نظام‌مند به ۱۱ نفر از متخصصان حوزه زوج‌درمانی (شروع فرایند دلفی). ۲- دریافت تعریف و مفهوم سرمایه زناشویی از دیدگاه متخصصان. ۳- جمع‌آوری تعاریف متخصصان و گرفتن برایند از تعاریف آنان و خلاصه‌کردنِ تعاریف در چند تعریف پیشنهادی و سپس ارائه این تعاریف به متخصصان

1 Systematic concept analysis
2 Heribert Picht

و دریافت نظرات آنان در مورد نقاط قوت و ضعف هر یک از آنها. ۴- بررسی میزان توافق متخصصان بر روی هر یک از آن تعاریف و کامل کردن یکی از آنها بر اساس پیشنهادهای متخصصان و سپس ارائه تعریف جامع‌تر به متخصصان و دریافت نظرات آنان. ۵- تفکیک تعریف انتخاب شده به قسمت‌های مجزا و دریافت میزان توافق متخصصان بر روی هر قسمت. ۶- در نهایت دستیابی به توافق کامل متخصصان بر روی تعریف ارائه شده و دریافت مصداق‌هایی از سرمایه زناشویی از منظر آنان (Habibi et al., 2014).

یافته‌ها

روش تحلیل مفهوم نظام‌مند دارای فرایندی است که مرحله اجرا و استخراج یافته‌ها درهم‌آمیخته است و به طور واضح قابل‌تفکیک نیست بر همین اساس مراحل و یافته‌های تحلیل مفهومِ سرمایه زناشویی بر اساس مراحل روش تحلیل مفهومِ نظام‌مند به شرح زیر است:

مرحله اول: مشخص ساختن هدف و حدود تحلیل مفهوم

همان‌طور که در بالا ذکر شد طبق نظر متخصصانِ حوزه زوج و خانواده برخی از زوج‌ها دارای منابع، راهبردها، توانایی‌ها و سرمایه‌هایی هستند که آنها را قادر ساخته تا روابطشان را در برابر تنیدگی‌های اجتناب‌ناپذیر زندگی به‌خوبی حفظ کنند (Kaslow & Robison, 1996) لذا هدف ما نام‌گذاری این منابع، راهبردها و توانایی‌های متقابلِ زوجی تحت عنوان «سرمایه‌های زناشویی» بود. علاوه بر این باتوجه‌به اینکه برای فرد و اجتماع که دوسر پیوستار جامعه انسانی هستند سرمایه‌هایی مشخص و تعریف شده است؛ اما برای مرکز این پیوستار که خانواده و هسته آن زن و شوهر می‌باشد سرمایه‌ای مشخص و تعریف نشده است؛ لذا یکی دیگر از این اهداف ارائه این مفهوم پر کردن این خلأ در علوم‌انسانی بود.

مرحله دوم: کسب دانش و ایجاد ایده‌ای کلی از زمینه

در این مرحله به بررسی و واکاوی واژۀ «سرمایه» در زمینه‌های مختلف پرداخته شد که سرمایه به چه معناست؟ در علوم و زمینه‌های مختلف چه تعریف و کاربردی دارد؟

سرمایه در فرهنگ‌های لغت

در فرهنگ Webster (2000) واژه سرمایه (Capital) از ریشۀ لاتین (Cap) به معنی «سر» و همچنین معانی «اصلی و اساسی» مشتق شده و در هر دو ماهیت مادی و معنوی آورده شده است و سایر تعابیر ذکر شده در فرهنگ وبستر عبارت‌اند از «دارایی خالص»، «ذخیره»، «به‌دست‌آوردن»، «اهمیت»، «ارزش خالصی که ذخیره شده است». در فرهنگ (oxford) نیز سرمایه به‌صورت «دارایی و منابعی که متعلق به شخص است»، «استفاده از چیزی به نفع خود» و «دارایی و منابع بیشتر از بدهی» تعریف شده است. در فرهنگ لغت Dehkhoda (1998) تعابیر مختلفی ذکر شده است از جمله: «سودی که بر مایه افزوده شود»، «عاقبت و نتیجه» (فردوسی: چو بی آزمایش نباشد خرد/به سرمایه کارها ننگرد)؛ «توانایی» (ناصرخسرو: نیارم نام او بردن نیارم/من این سرمایه در خاطر ندارم)؛ «مبدأ، اصل و مایه‌ی چیزی»؛ و در فرهنگ لغت معین نیز به معنی «دارایی خواه مادی یا معنوی» آمده است.

گونه‌شناسی سرمایه

در منابع و علوم مختلف از سرمایه‌های مختلفی یاد شده است که عبارت‌اند از:

۱- سرمایه روان‌شناختی[1] به‌عنوان یک وضعیت روان‌شناختی مثبت در تکامل فرد تعریف می‌شود که شامل چهار ساختار امید، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی است (Luthans et al., 2007).

1 psychological capital

۲- سرمایه اجتماعی[1] یعنی مجموعه‌ای از انسان‌ها که به طور نظام‌مند با یکدیگر ارتباطی شبکه‌ای و بر پایهٔ اعتماد دارند و از مجرای این تعاملات چندسویه به یکدیگر سود می‌رسانند (Banaei et al., 2019).

۳- سرمایه فرهنگی[2] به مجموعه‌ای از نمادها، عادت‌ها، منش‌ها، شیوه‌های زبانی، مدارک آموزشی و تحصیلی، ذوق و سلیقه‌ها گفته می‌شود و واجد ابعاد عینی، درونی و نهادی یا ضابطه‌ای است و به عقیده بوردیو سرمایه فرهنگی یعنی قدرت شناخت و قابلیت استفاده از کالاهای فرهنگی در هر فرد که در برگیرنده تمایلات پایدار هر فرد است که در خلال اجتماعی شدن در او انباشته می‌شود (Chauvire & Fontaine, 2006).

۴- سرمایه انسانی[3] منابع جمعی نامشهودی است که افراد و گروه‌ها در اختیار دارند. این منابع شامل دانش، استعداد، مهارت، توانایی، تجربه، هوش، آموزش، قضاوت و نیروی فرد یا افراد است (Soltani, 2012).

۵- سرمایه سیاسی[4] وجه نمادین حائز اعتبار و قدرت سیاسی سایر اشکال سرمایه مادی و غیرمادی است که سبب برتری و اقتدار دارنده این سرمایه در کارزارهای مختلف سیاسی می‌شود و عناصر عمده این سرمایه شامل اعتبار، اعتماد، آگاهی و انسجام سیاسی است (Joudaki et al., 2021).

۶- سرمایه مالی[5] به پول، درآمد و سایر منابع و دارایی‌های مالی گفته می‌شود و تظاهر نهادینه‌اش را در حقوق مالکیت می‌یابد (Hilferding, 2023).

۷- سرمایه فیزیکی[6] دارایی‌هایی مانند ساختمان، تجهیزات، ماشین‌آلات و نظایر آن است که به روند ایجاد یک محصول یا خدمات کمک می‌کند (Ghaffari & Palouj, 2011).

۸- سرمایه نمادین[7] به هر گونه دارایی و سرمایه اطلاق می‌شود که دسته‌ای از اعضای جامعه آن را درک می‌کنند، به رسمیت می‌شناسند و برای آن ارزش قائل هستند. این سرمایه که از شأن و حیثیت شخص سرچشمه می‌گیرد، مجموعه ابزارهای نمادینی چون احترام، پرستیژ، قابلیت‌های فرد در رفتارها و گفته‌ها و نیز شکوه و فرهمندی را به فرد می‌بخشد (Fokuhi, 2021).

۹-سرمایه طبیعی[8] به ذخایر طبیعی اطلاق می‌شود که منابعی چون معادن، خاک، هوا، آب و تمام موجودات زنده متعلق به آن را در بر می‌گیرد (Rouhani, 2011).

مرحله سوم: گردآوری مواد در فرایند تحلیل مفهوم نظام‌مند

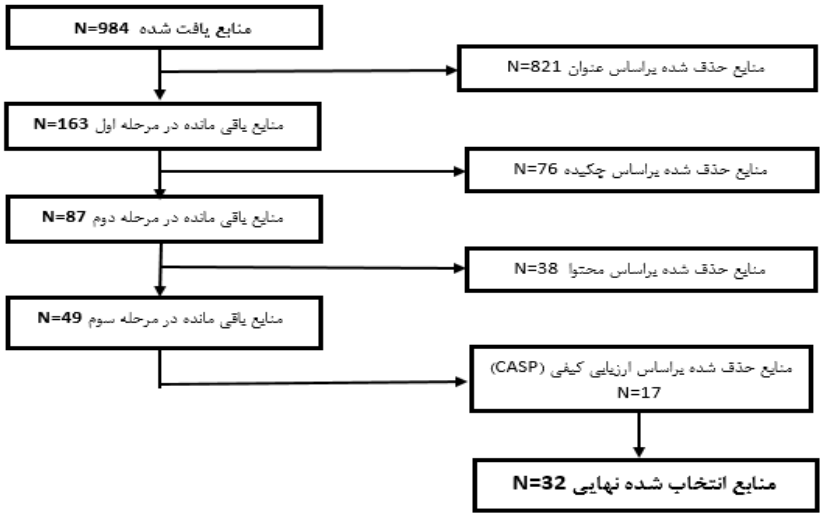
در مرحله قبل مشخص شد سرمایه در واقع یک مفهوم گسترده است و می‌تواند به هر چیزی اطلاق شود که برای صاحبش ارزش یا منفعت دارد، و به عبارتی آنچه سرمایه محسوب می‌شود که بتواند به هر فردی در رسیدن به اهدافش یاری رساند (Banaei et al., 2019) و معنی دقیق آن به زمینه‌ای که واژه سرمایه در آن مورداستفاده قرار می‌گیرد، بستگی دارد؛ لذا باتوجه‌به ماهیت سرمایه یعنی ارزشمندبودن و منفعت رساندن به افراد و همچنین کمک‌کردن به افراد در رسیدن به اهدافشان، ایده محوری «سرمایه زناشویی» را می‌توان در ازدواج‌های موفق و روابط زناشویی سالم جستجو کرد؛ لذا در این مرحله به جستجوی منابع و پژوهش‌های مرتبط پرداخته شد که در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: *جستجوی منابع و پژوهش‌های مرتبط*

1 Social Capital
2 Cultural Capital
3 Human Capital
4 Political Capital
5 Financial Capital
6 Physical Capital
7 Symbolic Capital
8 Natural Capital

	داخلی	خارجی
پایگاه‌های اطلاعات علمی و استنادی	پرتال جامع علوم انسانی، ایرانداک، مگ ایران، نورمگز، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و سیویلیکا	Sage pub, Science direct, Elsevier, Emerald, Google scholar, Eric, Willey, Taylor & Francis
کلیدواژه‌های جست‌و-جو	ازدواج موفق، ازدواج پایدار، ازدواج کارآمد، خوشبختی، رضایت زناشویی، کیفیت زناشویی، سازگاری زناشویی، خشنودی زناشویی و شادکامی زناشویی	Successful marriage, Stable marriage, Efficient marriage, happiness, Marital satisfaction, Marital quality, Marital compatibility, Marital satisfaction, and Marital happiness.
بازه زمانی	۱۴۰۱-۱۳۹۰	2011-2022

پس از آن، منابع شناسایی شده مورد بازبینی قرار گرفت. در مرحلهٔ اول بازبینی، عنوان منابع؛ در مرحله‌ی دوم، چکیده و در سومین مرحله، محتوای منابع مورد بررسی قرار گرفت و منابعی که مناسب نبودند حذف گردید. هم‌چنین جهت ارزیابی کیفیت منابع باقی مانده، از شاخص مهارت‌های ارزیابی حیاتی[1] (CASP) استفاده شد. بر اساس این ابزار، پژوهشگران با درنظر داشتن ده معیار شامل اهداف تحقیق، منطق روش‌شناسی، طرح تحقیق، روش نمونه‌بردار، جمع‌آوری داده‌ها، انعکاس‌پذیری (رابطه بین محقق و مشارکت‌کنندگان)، ملاحظات اخلاقی، دقت تجزیه‌وتحلیل داده‌ها، بیان روشن یافته‌ها و ارزش تحقیق، به هر منبع برای هر معیار امتیازی بین ۱ تا ۵ اختصاص می‌دهند و هریک از منابع در یکی از سطوح ضعیف (۰ تا ۱۰)، متوسط (۱۱ تا۲۰)، خوب (۲۱ تا ۳۰)، خیلی خوب (۳۱ تا ۴۰)، عالی (۴۰ تا ۵۰) قرار می‌گیرد و در نهایت، منابعی که مجموع امتیازات آن‌ها ۳۱ و بالاتر شود به لحاظ کیفی تأیید و سایر منابع حذف خواهند شد (Lachal et al., 2017). در پژوهش حاضر نیز، پس از پالایش و سنجش، منابعی که امتیاز آنها کمتر از ۳۰ بود حذف، و در نهایت ۳۲ منبع علمی انتخاب گردید. نمودار شماره ۱ فرایند جست‌وجو و انتخاب مقالات را نشان می دهد.

نمودار ۱: فرایند جستجو و انتخاب منابع

مرحله چهارم: تشریح ساختار یا چارچوب ابتدایی مفهوم و تحلیل

تشریح ساختار مفهوم در واقع از ابتدای فرایند تحقیق آغاز می‌شود و نکته‌ای که در مفهوم سرمایه از ابتدای فرایند تحلیل مدنظر قرار گرفت شاخص باارزش بودن و منفعت رساندن آن بوده است نه انباشتگی و

1 Critical Appraisal Skills Program

زیاد شدگی؛ لذا سرمایه زناشویی شامل چیزهای ارزشمندی است که در رابطه زوج‌ها وجود دارد و به نفع رابطه آنهاست و آنها را در رسیدن به هدفشان که داشتن ازدواج موفق و احساس خوشبختی است، یاری می کند، بنابراین در این چارچوب منابع انتخاب شده مورد بررسی و تحلیل قرار گرفتند.

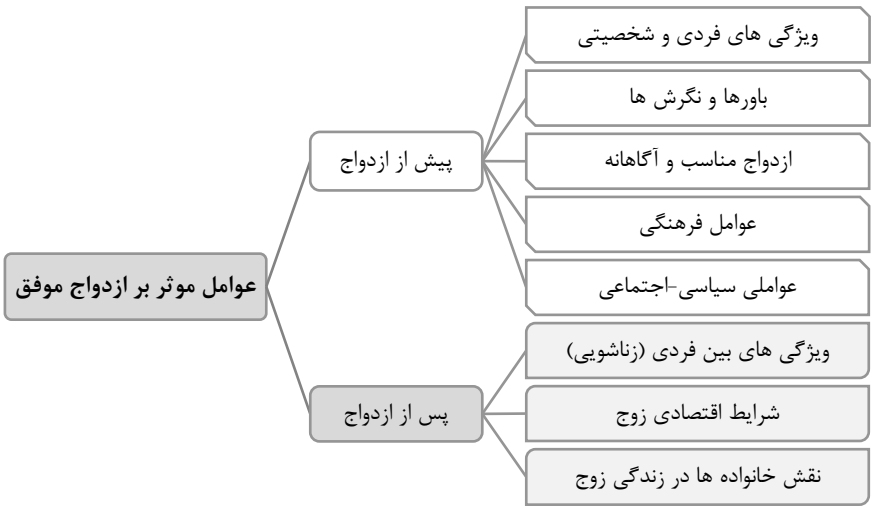
مرحله پنجم: تحلیل نظام‌مند مواد

محتوا و یافته‌های منابع گردآوری شده در چارچوب اینکه «چه عواملی، چه چیزهایی، چه شرایطی و چگونه؛ در دستیابی به ازدواج موفق کمک می کند» مورد تحلیل قرار گرفتند که به‌عنوان نمونه به چند منبع و تحلیل یافته‌های آن‌ها، در جدول شماره ۲ اشاره شده است.

***جدول ۲** : تحلیل یافته‌های پژوهش (انچه به زوج‌ها در دستیابی به ازدواج موفق کمک می کند)*

ردیف	منبع	تحلیل یافته‌های پژوهش (مفاهیم، جملات و شاخص‌های مرتبط با ازدواج موفق و سرمایه زناشویی)
۱	Kazim and Rafique (2021)	پیش‌بینی کننده های رضایت زناشویی در فرهنگ‌های فردگرا و جمع گرا مشترک هستند که عبارتند از: عشق رومانتیک، صمیمیت، ارتباط مؤثر، هوش هیجانی، حل تعارض، انتظارات رابطه، تعهد و اعتماد، خودمختاری، قدردانی، بخشش، زمان فراغت مشترک و حمایت اجتماعی.
۲	Karimi et al. (2019)	عوامل حفاظتی استخراج‌شده مرتبط باثبات زناشویی در ازدواج بلندمدت به دو دسته بین فردی و درون فردی طبقه‌بندی می‌شوند که این عوامل شامل معنویت و مذهب، تعهد، رابطه جنسی، ارتباط، فرزندان، عشق و دلبستگی، صمیمیت و رویکرد حل تعارض است.
۳	Moore et al. (2023)	آموزش مهارت ارتباطی سالم و آموزش مدیریت اقتصادی و افزایش سواد مالی زوج‌های کم درآمد منجر به افزایش رضایت زناشویی و کاهش تعارضات آنها می‌شود بدون اینکه در میزان درآمد آنها تغییری ایجاد شده باشد.
۴	Becotte et al. (2022)	زوج‌های رضایت‌مند در مرحله گذار به والدینی، به دلیل پایه‌های قوی رابطه‌شان یعنی امنیت، تعهد، عشق دلسوزانه و صمیمیت، تیم شدن، برقراری ارتباط ، مدیریت مؤثر تغییرات با همدیگر، ایجاد تعادل بین حوزه‌های مختلف زندگی، لذت بردن و ارزش‌گذاری از زندگی خانوادگی؛ می‌توانند علاوه بر افزایش سازگاری در این مرحله رضایت زناشویی خود را حفظ و حتی ارتقا دهند.
۵	Wickrama et al. (2020)	الگوبرداری از مسیرهای زناشویی در ازدواج‌های پایدار نشان می‌دهدکه صمیمیت با همسر، حل تعارض سازنده همسر و مشارکت مشترک زوجین به عنوان شاخص های قدرت زناشویی، در حالی که خصومت همسر، حل تعارض مخرب همسر و بی ثباتی زناشویی به عنوان شاخص فشار زناشویی هستند.
۶	Zaheri et al. (2016)	مطالعه مروری نظام‌مند نشان داد که در اکثریت پژوهش های انجام شده، عوامل معنوی و مذهبی، جنسی و بین فردی، عوامل ارتباطی و تعاملی و سلامت روان و همچنین عوامل اجتماعی-جمعیتی مانند شغل، مدت ازدواج، سن، تعداد فرزندان، عامل اقتصادی و درآمد تأثیر مثبتی بر رضایت زناشویی و ازدواج موفق دارند.
۷	Hatami Varzaneh (2015)	عواملی از جمله ۱-شکل گیری مناسب ازدواج شامل (داشتن آمادگی نسبی برای ازدواج، استقلال نسبی پیش از ازدواج، داشتن علاقه اولیه، آشنایی پیش از ازدواج، انتخاب آگاهانه همسر)؛ ۲-عوامل درون شخصی شامل (نگرشهای مؤثر و ویژگیهای شخصیتی مناسب)؛ ۳-عوامل بین شخصی شامل (منظومه زناشویی و والدینی و چند نسلی کارآمد)، ۴-فرا شخصی (موضوعات مالی و کاری) در ازدواج پایدار موثر هستند و همچنین برخی ۵- راهبردها در رابطه زوجین نظیر (گذشت، حل مسئله، عذرخواهی و شوخ طبعی) و ۶- خانواده‌های مبدأ آنها (اتخاذ رفتارهای کننده‌ی مشکل در هنگام سختی‌ها) عوامل ازدواج پایدار رضایتمند است که پیامد نهایی، رضایتمندی (از خود، همسر، فرزندان) و پایداری ازدواج می‌باشد.
۸	Khodadadi Sangdeh et al. (2020)	عوامل مؤثر بر شکل گیری رضایت از ازدواج عبارت است از شرایط علّی و عوامل مداخله گر تعاملی و فرهنگی - اجتماعی که در رضایت از ازدواج نقش دارند. موانع موجود در فرایند رضایتمندی زوجین، عوامل تنش‌زای افقی و پیرامونی است که راهبردهای مقابله با این موانع، شامل تعالی خویشتن، مدیریت بحران وفعالسازی سازوکارهای ثباتبخش و ارتقاءبخش رابطه زوجی مانند استعانت از باورها و رفتارهای دینی، صبوری و سازگاری است.
۹	Kiani et al. (2021)	مهم‌ترین عوامل مؤثر در ازدواج موفق شامل ۴ مقوله کلی یعنی: عوامل فردی، عوامل زمینه ای، عوامل زوجی و معیارهای همسرگزینی و همچنین ۱۶ عامل اصلی شامل ویژگی‌های اخلاقی، شخصیتی، هویتی و باورهای مذهبی و معنوی، مهارت‌های حل تعارض، والدگری، ارتباط مؤثر با همسر، رابطه با خانواده مبداء و خانواده همسر، مسایل مالی و معیشتی، مسایل جنسی، فرهنگی،

		اجتماعی، اقتصادی و خانوادگی، شناخت انتظارات، نیازها و خواسته‌ها همسانی و توافق نظر، بلوغ همه جانبه و سلامت جسم و روان است.
۱۰	Hashemi Golmehr et al. (2021)	ازدواج موفق به‌مثابه یک رابطه زوجی شفاف و عاری از ابهام است. رابطه ای که در آن هر یک از همسران به شفاف سازی کاملی از آن چه که در جریان است می پردازند و هیچ نقطه ابهامی را برای همسر باقی نمی گذارند که وی آن را کشف با رمزگشایی نماید. شرایطی که منجر به ازدواج موفق می‌شود شامل: احساس آزادی، پذیرش تفاوتهای شخصیتی، گفتگوی باز و بی پرده و درک متقابل زوج ها است.
۱۱	Gholamzadeh Jofreh (2016)	تفاوت هدفمندی کارکرد ازدواج در دو گروه زوجین راضی و ناراضی مربوط به کارکردهای اولیه ازدواج یعنی (کارکرد اقتصادی، کارکرد اجتماعی، کارکرد روانی، کارکرد فرزندآوری، کارکرد جنسی) و همچنین تفاوت در دو کارکرد مهارت اجتماعی و انس و عاطفه است که موجب موفقیت یا عدم موفقیت زندگی‌های زناشویی می شود.
۱۲	Jahan Ali Khah (2019)	ادراک زوجین موفق و ناموفق از بایدها و نبایدهای مرتبط با ازدواج متفاوت است و آنها در عواملی همچون ۱- ویژگی‌های ارتباطی (وجود یا عدم وجود نشاط، شادی و آرامش در زندگی، درک شرایط همدیگر، همفکر بودن و تفاهم، عشق، کمک به همدیگر، رفتار منطقی و اطمینان به همدیگر) ۲-خصوصیات شخصیتی (وجود یا عدم وجود نقش حامی، مستقل بودن، انعطاف پذیری، مسئولیتپذیری، پاکدامنی و فضایل اخلاقی نیکو)؛ ۳-عوامل فرهنگی (تساهل فرهنگی یا تناقضات فرهنگی اجتماعی و مشکلات زمینه -ای فرهنگی اجتماعی، اقتصادی)۴- عوامل مربوط به خانواده پدری (وجود یا عدم وجود تفاوتهای ها و روابط نامناسب ها) کارکردهای متفاوتی دارند.
۱۳	Yousefi afrashteh and Hayati (2021)	تجربه زیسته زوجین خوشبخت ایرانی نشان می‌دهد ۴ درونمایه کلی و ۱۳ عامل زیر بنایی در خوشبختی زوجین شامل ۱- زمینه مناسب (شامل سه طبقه خانواده‌ها، آمادگی موقع ازدواج و منابع مالی)، ۲-باورهای سازگارانه (شامل سه طبقه انتظارات واقع بینانه، باور به درک و پذیرش و تعهد و نظارت بر تعهد). ۳- رفتارهای تقویت‌کننده رابطه (شامل پنج طبقه همراهی و فعالیت مشترک، مهارت -های ارتباطی، حل مساله، حمایت و مسئولیت پذیری) و ۴-احساس مثبت (شامل چهار طبقه هیجان خواهی، احساس مثبت، زیباپسندی و محبت) می‌باشد.
۱۴	Forouzanfar and Fatehizade (2023)	مراقبت‌گری زوجی در گرو ازدواج آگاهانه و اقدامات سازنده و فعالانه زوج‌ها می‌باشد و فرایندی تعاملی و متقابل است که رفتارهای مراقبتی همسران بر پایه‌ی راهبردهای تداوم بخش و ارتقابخش مراقبت ساماندهی می شود که این راهبردها متاثر از عواملی همچون تاریخچه شخصی، ازدواج آگاهانه، بسترهای فردی و زوجی است.

بعد از بررسی و تحلیل پژوهش‌ها و منابع مرتبط و با درنظرداشتن ماهیت سرمایه، مشخص شد عواملی که می‌تواند زوج‌ها را در دستیابی به هدفِ داشتن ازدواج موفق و پایدار یاری کند به دو دستهٔ کلی عوامل مربوط به‌پیش از ازدواج و پس از ازدواج تقسیم

نمودار ۲: نتایج تحلیل نظام‌مند یافته‌ها (آنچه که منجر به دستیابی به مفهوم سرمایه زناشویی می گردد)

می‌شوند (نمودار شماره ۲). دسته اول عوامل مربوط به‌پیش از ازدواج است؛ یعنی عواملی که صرفاً در طی رابطه‌ی زناشویی و زندگی

مشترک به دست نمی‌آید و از قبل تأثیر مثبت خود را برای داشتن ازدواج موفق گذاشته‌اند و عواملی چون ویژگی‌های شخصیتی دو طرف، ازدواج به‌موقع و آگاهانه، عوامل اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... اما دسته دوم مربوط به عواملی است که زوج‌ها در طول روابط و تعاملات زناشویی و در زندگی مشترک به دست می‌آورند؛ لذا برخی زوج‌ها در دستیابی به این عوامل نسبت به برخی دیگر موفق‌تر هستند؛ بر همین اساس ویژگی‌ها، مصادیق و تعریف سرمایه زناشویی را باید در آنچه که در طول زندگی مشترک و روابط زناشویی به دست می‌آید جستجو کرد.

مرحله ششم: تحلیل بیشتر و نتیجه‌گیری بر اساس تحلیل مفهوم

بر طبق نتایج تحلیل مفهوم، و نتایج پژوهش‌های مرتبط و استدلال پژوهشگرانِ این تحقیق، «سرمایه زناشویی» می‌تواند دارای ویژگی‌های زیر باشد:

۱- در طول زندگی مشترک به دست می‌آید.

۲- ارزشمند هستند و برای رابطه زناشویی و زندگی مشترک سود و منفعت دارند.

۳- صرفاً جنبه انباشتگی و زیاد شدگی ندارد؛ بلکه از آنها برداشت و استفاده می‌شود.

۴- می‌تواند شامل عوامل متعددی در رابطه زناشویی باشد.

۵- موجب ایجاد احساس خوشبختی و آرامش در زوج‌ها می‌گردد.

۶- به آنها در حل مسالمت‌آمیز تعارضات و حتی بحران‌های زندگی کمک می‌کند.

۷- می‌تواند مانعی برای طلاق و جدایی و علتی برای پایداری و رضایت زندگی زناشویی باشد.

۸- کمبود و یا فقدان آن (آنها) می‌تواند یکی از علل طلاق زوج‌ها باشد.

پس از مشخص‌شدن مفهوم و ویژگی‌های «سرمایه زناشویی» از طریق تحلیل مفهوم نظام‌مند، در مرحله بعد جهت دستیابی به تعریفِ دقیق‌تر و مورد توافقِ متخصصانِ حوزه زوج‌درمانی و رواسازی آن از روش دلفی استفاده شد.

در این مرحله، در ابتدا نتایج حاصل از تحلیل مفهوم نظام‌مند در اختیار ۱۱ نفر از متخصصان حوزه زوج‌درمانی که دارای مدرک دکتری و تجربه حرفه‌ای و پژوهشی در این زمینه بودند قرار گرفت و از آنها خواسته شد که بر اساس هدف پژوهش و نتایج حاصل از تحلیل مفهوم، تعریفی را برای سرمایه زناشویی ارائه دهند. بعد از جمع‌آوری تعاریف ارائه شده از سوی تک‌تک متخصصان، نظرات و تعاریف آنها مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت و با گرفتن برآیند از مطالب ارائه شده، تعاریف ارائه شده از سوی متخصصان در سه تعریف پیشنهادی خلاصه شد. در مرحله دومِ روش دلفی، این سه تعریف به متخصصان ارائه و از آنها خواسته شد دیدگاه تخصصی خود را در مورد نقاط قوت و ضعف هر یک از آن سه تعریف ارائه نمایند، بعد از دریافت نظرات متخصصان، اکثر آنها بر روی یکی از آن سه تعریف اتفاق‌نظر داشتند و پیشنهاداتی را نیز ارائه کردند که پیشنهادهای متخصصان درباره تعریف انتخاب شده اعمال شد و در مرحله سوم، یک تعریف کامل‌تری از سرمایه زناشویی در اختیار متخصصان قرار گرفت و از آنها خواسته شد که نظر و دیدگاه تخصصی خود را در مورد آن بیان کنند که بعد از دریافت نظرات آنها، تعریف نهایی تدوین شد و در مرحله چهارم، تعریف نهایی به بخش‌های مختلف تفکیک شد و از متخصصان خواسته شد موافقت و مخالفت خود را نسبت تعریف کلی سرمایه زناشویی و همچنین بخش‌های مختلف آن در قالب فرم روایی محتوایی CVR اعلام کنند و مصداق‌هایی از سرمایه زناشویی را نیز ارائه نمایند که در نهایت گروه متخصصان بر روی کلیت تعریف و اجزای آن توافق کامل داشتند که نتایج در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: *نتایج روش دلفی و روایی محتوایی جهت مفهوم و تعریف سرمایه زناشویی*

تعریف کلی سرمایه زناشویی	موافقم	مخالفم

مجموعه‌ای از داشته‌ها، **اصول** و مهارت‌های زناشویی به‌دست‌آمده در طول زندگی مشترک که برای زوج ارزشمند است و علاوه بر اینکه **به‌عنوان** پشتوانه و عامل محافظت‌کننده در روابط زوج، آنها را در گذر از تعارض‌ها و بحران‌های زندگی یاری می‌دهد، به رضایتمندی، تداوم **و استحکام رابطهٔ** زناشویی نیز کمک می‌کند	۱۱ نفر		۰
بخش‌های مختلف تعریف سرمایه زناشویی	**ضروری**	**مفید اما غیرضروری**	**غیرضروری**
بخش اول تعریف: مجموعه‌ای از داشته‌ها، **اصول** و مهارت‌های زناشویی که در طول زندگی مشترک به دست می‌آید.	۱۱ نفر	۰	۰
بخش دوم تعریف: برای زوج ارزشمند هستند.	۱۱ نفر	۰	۰
بخش سوم تعریف: به‌عنوان پشتوانه و عامل محافظت‌کننده در روابط زوج **عمل می‌**کنند	۱۱ نفر	۰	۰
بخش چهارم تعریف: زوج‌ها را در گذر از تعارض‌ها و بحران‌های زندگی یاری می‌دهد.	۱۱ نفر	۰	۰
بخش پنجم تعریف: به رضایتمندی، **تداوم و استحکام رابطهٔ** زناشویی نیز کمک می‌کند.	۱۱ نفر	۰	۰

در مرحله نهایی روش دلفی بعد از توافق و تثبیت تعریف سرمایه زناشویی از دیدگاه متخصصان، آنها مصادیق سرمایه زناشویی را در روابط زوج‌ها ارائه کردند که شامل، عشق و علاقه، تعهد و اعتماد، درک متقابل، ارتباط سالم، حل تعارض، رابطه جنسی رضایت‌بخش، حمایت متقابل، مشورت و همکاری، صداقت، بخشش و گذشت، احترام، مرزبندی صحیح بود.

بحث

باتوجه‌به اهمیت مطالعات حوزه خانواده و روابط زناشویی انجام پژوهش‌های مختلف در این حوزه ضروری به نظر می‌رسد؛ زیرا آمارها نشان می‌دهد که در جوامع مختلف حتی کشورهای پیشرفته دنیا تعداد ازدواج‌ها روبه‌کاهش است درحالی‌که تعداد طلاق‌ها در حال افزایش است و این بدان معناست که رضایت از ازدواج به‌آسانی قابل‌دستیابی نیست و نهاد ازدواج در معرض نگرانی جدی قرار دارد (Kasapoglu & Yabanigul, 2018) لذا با افزایش نگرانی‌ها از گسستن پیوندهای زناشویی و خانوادگی ضرورت شناسایی بسترهای تشکیل‌دهنده ازدواج موفق بیشتر از قبل محسوس می‌شود (Mirzakhani et al., 2020) و از جمله عوامل زمینه‌ای و بنیادی که می‌تواند در پژوهش‌های مربوط به حوزه ازدواج به محققان و حتی درمانگرانِ این حوزه کمک کند، خلق و کاربرد مفاهیم تخصصی در این زمینه است که در این پژوهش با مفهوم‌سازی و تعریف «سرمایه زناشویی» با کمک متخصصانِ حوزه زناشویی سعی شد به کامل‌شدن بدنهٔ علم مشاوره و زوج‌درمانی کمک شود و از مفهوم «سرمایه زناشویی» به‌عنوان یک سازه‌ی زیربنایی هم در پژوهش‌های بنیادی و هم در پژوهش‌های درمانی در زمینه زناشویی و ازدواج استفاده شود.

بسیاری از متخصصان در حوزهٔ ازدواج بر این باورند که رسیدن به ازدواج بالنده اتفاقی ناگهانی نیست؛ بلکه فرایندی است که با گذر از فراز و نشیب‌های زندگی، زوجین می‌توانند به آن برسند و مانند هر سفری زیبایی‌ها و سختی‌های خاص خود را دارد و ازدواج‌هایی به بالندگی می‌رسند که مجهز به مؤلفه‌ها و راهبردهای خاص این سفر باشند (Hatami Varzaneh, 2015) و به تعبیر پژوهشگرانِ مطالعه حاضر، این تجهیزات لازم برای ازدواجِ بالنده، همان سرمایه‌های زناشویی است که طبق نتایج حاصل از تحلیل مفهوم نظام‌مند و استفاده از گروه متخصصان، مفهوم و تعریف سرمایه زناشویی به شرح زیر است که در ادامه به تحلیل و تبیین بخش‌های مختلف آن پرداخته می‌شود.

سرمایه زناشویی عبارت است از «*مجموعه‌ای از داشته‌ها، اصول و مهارت‌های زناشویی به‌دست‌آمده در طول زندگی مشترک که برای زوج ارزشمند است و علاوه بر اینکه به‌عنوان پشتوانه و عامل محافظت‌کننده در روابط زوج، آنها را در گذر از تعارض‌ها و بحران‌های زندگی یاری می‌دهد، به رضایتمندی، تداوم و استحکام رابطه‌ی زناشویی نیز کمک می‌کند.*»

– سرمایه: هر چیزی که وجهه ارزشی خود را برجسته کند، نه این که به‌رغم برخورداری از انباشتگی فاقد اصالت ارزش‌شناختی باشد، سرمایه است؛ لذا هرآنچه که برای مالکانش ارزش و منفعت دارد و می‌تواند در رسیدن به اهدافشان یاری رساند سرمایه تلقی می‌شود؛ بنابراین در روابط زناشویی نیز هر عاملی که در روابط زوج ارزشمند محسوب شود و به زوجین برای دستیابی به هدفشان که همان رضایتمندی و پایداری زندگی زناشویی است، کمک کند، می‌تواند سرمایه زناشویی تلقی گردد.

– مجموعه: سرمایه زناشویی صرفاً یک عامل یا یک مورد نیست، بلکه می‌تواند شامل عوامل یا موارد متعدد گردد و در پژوهش‌های مختلف نه یک عامل بلکه عوامل متعددی به‌عنوان عوامل مؤثر بر ازدواج موفق معرفی شده است به‌عنوان‌مثال تعهد (Clyde et al., 2020; Hou et al., 2019)؛ عشق و صمیمیت (Moon et al., 2021; Postler et al., 2022)، باورهای ارتباطی سالم (Johnson et al., 2020)؛ ارتباط سالم (Abreu-Afonso et al., 2022; Shifaw, 2024)، احترام (Kazim & Rafique, 2021)، مدیریت تعارض (Abida Ajid et al., 2024; Shifaw, 2024).

– اصول: اصول گزاره‌هایی هستند که راهنمای رفتار یا ارزیابی آن است و برای اینکه شرایط مطلوب اتفاق بیفتد باید رعایت شوند. Gilmour and Duck (2023) عقیده دارند اصول و قواعد یکی از ویژگی‌های اصلی روابط را تشکیل می‌دهند و به‌عنوان ابزاری در نظر گرفته می‌شوند که از طریق آن رفتارِ افراد با یکدیگر هماهنگ می‌شود و می‌توانند به اهدافشان دست یابند. وجود اصول مشخص در روابط زناشویی نیز می‌تواند آنها را در دستیابی به هدف موفقیت در ازدواج یاری رساند بر همین اساس نیز Gottman (2015) در کتاب خود هفت اصل را به‌عنوان اصولِ موفقیت در ازدواج معرفی می‌کند که زوجین با رعایت این اصول می‌توانند ازدواج موفقی را تجربه کنند.

– مهارت‌ها: مهارت‌ها اشاره به توانایی‌هایی دارد که الزاماً ذاتی نیستند، اما قابل‌پرورش هستند و در رابطه زناشویی وجود برخی مهارت‌های مهم از جمله مهارت حل تعارض و حل مسئله، مهارت درک متقابل، مهارت ارتباط سالم زناشویی و... از عوامل اصلی موفقیت در ازدواج محسوب شده‌اند و پژوهش‌ها نشان می‌دهد که آموزش مهارت‌های زناشویی منجر به افزایش رضایت و کیفیت رابطه زناشویی (Muslim Bayat & Ameri, 2022) و کاهش تعارضات زناشویی (Asghariganji & Tabaripour, 2022) می‌شود و همچنین Shifaw (2024) در پژوهش خود دریافت که مهارت ارتباط زناشویی تعدیل‌کننده بین حل تعارض و رضایت زناشویی است.

–داشته‌های زناشویی: منظور از داشته‌ها درواقع همان دستاوردهایی است که در راه بهبود و پیشرفت به دست می‌آید که در روابط زناشویی با پیشرفت رابطه، دستاوردهایی از جمله عشق واقعی، صمیمیت، حمایت، توجه و قدردانی و... خودنمایی می‌کند که پژوهش‌های متعددی از جمله (Adler-Baeder et al., 2022; Moon et al., 2021; Pirsaghi et al., 2017; Postler et al., 2022) این مصادیق را از ویژگی‌ها و شاخص‌های ازدواج موفق معرفی کرده‌اند.

– به‌دست‌آمده در طول زندگی مشترک: در پژوهش‌های (Forouzanfar & Fatehizade, 2023; Kiani et al., 2021; Yousefi afrashteh, & Hayati, 2021) عوامل مؤثر بر موفقیت زناشویی به دودسته کلی عوامل قبل و بعد از ازدواج تقسیم می‌شوند؛ اما آن عواملی می‌تواند به‌عنوان سرمایه زناشویی تلقی شود که در بستر زندگی مشترک و رابطه زناشویی شکل گیرد و به ارتقا رابطه کمک کند؛ لذا عواملی همچون ویژگی‌های شخصیتی، باورها و نگرش‌های فردی، انتخاب همسر و.. نمی‌توانند سرمایه زناشویی تلقی شوند.

– ماهیت ارزشی: ماهیت سرمایه، ارزشمندبودن آن است نه انباشتگی آن. یعنی هر چیزی که در رابطهٔ زناشویی به‌وفور دیده می‌شود نمی‌تواند سرمایه تلقی شود؛ بلکه زمانی اطلاق عنوان «سرمایه» به چیزی میسر است که وجهه ارزشی بودن خود را برتابد و مؤید مؤلفه ارزش‌شناختی خود باشد (Rouhani, 2011) بدین معنا که چیزی به‌عنوان سرمایه شناخته می‌شود که در اکثر جوامع،

منابع، پژوهش‌ها و... به‌عنوان چیزی مهم و دارای منفعت و ارزش شناخته شده باشد نه صرفاً چیزی که زیاد و فراوان باشد و مؤلفه‌هایی همچون عشق، تعهد، احترام و... همیشه و در هر ارتباطی ارزشمند شناخته می‌شوند.

– عامل محافظت‌کننده: طبق تعریف سرمایه زناشویی، وجود سرمایه‌های زناشویی در روابط زوج‌ها می‌تواند به‌عنوان یک سپر عمل کند و تا حد زیادی مانع از ایجاد برخی مشکلات در روابط شوند بدین معنا که وجود سرمایه زناشویی مانع از این می‌شود که برخی مشکلات و تعارضات در رابطه‌ی زوجین ایجاد شود و نقش پیشگیرانه و محافظت‌کننده‌ای دارند. Karimi et al. (2019) در پژوهش خود دریافتند که عوامل محافظت‌کننده از ثبات زناشویی در ازدواج‌های بلندمدت، ساختارهایی هستند که هویت و حس با هم بودن زوج را تقویت می‌کنند و این عوامل شامل تعهد، رابطه جنسی، ارتباط، فرزندان، عشق و دلبستگی، صمیمیت و رویکرد حل تعارض است که برخی از آنها مانند تعهد، برای حفظ ارکان ازدواج در شرایط بحرانی عمل می‌کند، درحالی‌که برخی دیگر، مانند صمیمیت، به ساخت هویت و رضایت زناشویی کمک می‌کند.

– پشتوانه: سرمایه زناشویی پشتوانه زندگی زناشویی است بدین معنا که اگر مشکلی در رابطه یا در زندگی ایجاد شد (مانند بحران‌ها و چالش‌های زندگی) زوج‌ها می‌توانند با پشتوانه و کمک این سرمایه‌ها به طور کارآمدتری با چالش مواجه شوند و با وساطت و به‌کارگیری آنها در بحران‌های زندگی، رابطه‌ی زناشویی و زندگی خود را در مسیر درست و سالم حفظ و هدایت کنند و به عبارتی زوج‌ها می‌توانند موفقیت ازدواج خود را توسط این سرمایه‌ها بیمه کنند.

– رضایتمندی، تداوم و استحکام رابطهٔ زناشویی: هدف از ازدواج چیزی جز دست‌یافتن به یک ازدواج رضایتمند، پایدار و مستحکم نیست؛ لذا سرمایه‌های زناشویی، دستیابی زوج‌ها به این هدف را میسر می‌سازد و به عبارتی زوج‌های خوشبخت همان سرمایه‌داران زناشویی هستند.

به طور خلاصه طبق هدف پژوهش حاضر منظور از سرمایه زناشویی، داشته‌های زوج ساخته‌ای است که زوجینِ موفق در هر ارتباطشان به سراغ آنها می‌روند، و هر روز به گران‌بهاتر شدن این سرمایه‌ها برای حفظ زندگی‌شان یقین پیدا می‌کنند؛ لذا هر روز بیشتر از دیروز سعی می‌کنند در هر ارتباطشان، به این سرمایه‌ها بیفزایند؛ و میزان آنها برای همه زوجین یکسان نیست و حتی یک زوج واحد نیز در مراحل مختلف زندگی‌شان ممکن است میزان متفاوتی از آنها را تجربه کنند (سیر صعودی، نزولی، نوسانی) و با کاهش قابل‌توجه این سرمایه‌ها، زندگی زناشویی شرایط آشفته‌ای را تجربه خواهد کرد؛ لذا زوج‌های موفق این سرمایه‌ها را رمز یا گنجینهٔ موفقیت زندگی زناشویی‌شان می‌دانند و تمام تلاششان را می‌کنند که این سرمایه‌ها را به نحو احسنت به نسل بعد از خودشان یعنی فرزندانشان انتقال دهند.

مفهوم سرمایه زناشویی برای اولین‌بار در این پژوهش مورد معرفی و بررسی قرار گرفت، و اگر چه که استفاده از گروه متخصصان در این پژوهش برای مفهوم‌سازی و تعریف سرمایه زناشویی به تخصصی‌تر و علمی‌تر کردن یافته‌ها کمک شایانی کرده است؛ اما پیشنهاد می‌شود برای شناسایی دقیقِ شاخص‌ها و مصداق‌های سرمایه زناشویی از تجربهٔ زیسته زوج‌های موفق و رضایتمند که سرمایه‌داران واقعی در حوزه رابطه زناشوییِ غنی و رضایت‌بخش هستند، استفاده کرد و با انجام مطالعات کیفی و کمّی آنها را شناسایی نمود. علاوه بر این یافته‌های این پژوهش می‌تواند به‌عنوان یک مبنای سازه‌ای برای تهیه پروتکل‌های زوج‌درمانی و تهیه مقیاس سرمایه زناشویی قرار گیرد که از طریق آن بتوان وضعیت زوج را از لحاظ دارابودن سرمایه‌های زناشویی بررسی و مداخلاتی برای بهبود روابط آنها و غنی‌سازی سرمایه زناشویی آنها انجام داد؛ لذا پیشنهاد می‌گردد متخصصان این حوزه نسبت به تهیه چنین پروتکل درمانی و چنین مقیاسی اقدام نمایند. از طرفی نتایج این پژوهش می‌تواند به‌عنوان خط‌مشی ای برای مشاوران و درمانگران زوج به‌ویژه مشاوران پیش از ازدواج قرار گیرد تا با آگاه‌سازی زوج‌ها از سرمایه‌های واقعی که منجر به خوشبختی می‌شود، به هدایت زندگی آنها در مسیر درست کمک کند؛ بنابراین اگر این پژوهش توانسته باشد با ارائه مفهوم «سرمایه زناشویی» تنها یک ایده‌ی بااهمیت در راستای افزایش ثبات و رضایتمندی زناشویی، پرورش دهد، بسیار حائز اهمیت خواهد بود.

تشکر و سپاسگزاری

در پایان از تمامی متخصصان و اساتیدی که در انجام این پژوهش ما را یاری کردند، تشکر و قدردانی می‌کنیم.

تعارض منافع

این مطالعه مستخرج از رساله دکتری مشاوره دانشگاه فردوسی مشهد است و هیچ‌گونه تعارض منافعی در آن وجود ندارد.

References

Abida Ajid, A., Khalid, M., Zartashia, K. J., & Minahil, A. (2024). Conflict resolution, psychological well-being and marital satisfaction among spouses of working people. *Pakistan Journal of Law, Analysis and Wisdom,* 3(2), 183-191. https://www.researchgate.net/publication/379568223

Abreu-Afonso, J., Ramos, M. M., Queiroz-Garcia, I., & Leal, I. (2022). How couple's relationship lasts over time? A model for marital satisfaction. *Psychological Reports*, 125(3), 1601-1627. https://doi.org/10.1177/00332941211000651

Adler-Baeder, F., Futris, T. G., McGill, J., Richardson, E. W., & Yildirim, E. D. (2022). Validating the couple relationship skills inventory. *Family Relations,* 71(1), 279–306. https://doi.org/10.1111/fare.12590

Asghariganji, A., & Tabaripour, M. (2022). The Effectiveness of teaching marital skills based on choice theory on decreasing marital conflicts. *Middle Eastern Journal of Disability Studies*, 12, 27-27. http://jdisabilstud.org/article-1-2600-en.html [In Persian]

Banaei, A., Zareie Matin, H., & Mazinani Shariati, S. (2019). A systematic view to concept of social capital: What is? Why and how?. *Social Capital Management*, 6(1), 59-84. https://doi.org/10.22059/jscm.2019.258220.1604 [In Persian]

Becotte, K., Brassard, A., Brault-Labbé, A., Gagné, L., & Péloquin, K. (2023). Positive relationship adaptation of couples transitioning to parenthood: An interpretative phenomenological analysis. *Family Relations,* 72(4), 2251-2269. https://doi.org/10.1111/fare.12792

Chauvire, Ch. & Fontaine, O. (2006). *Le vocabulaire de Bourdieu. Translated by Morteza Katbi*. Publication of Ni publication. https://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/982598 [In Persian]

Clyde, T. L., Hawkins, A. J., & Willoughby B. J. (2020). Revising premarital relationship interventions for the next generation. *Marital and Family Therapy*, 46(1): 149-164. https://doi.org/10.1111/jmft.12378

Dehkhoda, A.A. (1998). *Dictionary*. Publication of University of Tehran. https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=889538&pageStatus=0&sortKeyValue1=&sortKeyValue2= [In Persian]

Dew J., & Jackson, M. (2018). Commitment and relationship maintenance behaviors as marital protective factors during economic pressure. *Journal of Family and Economic Issues*, 39(2): 191-204. https://doi.org/10.1007/s10834-017-9550-7

Fokuhi, N., (2002). *The history of thought and anthropological theories*. Publication of Ni publication, Edition 13. https://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/663775 [In Persian]

Forouzanfar, A., & Fatehizade, M. (2023). A grounded theory study of couple caregiving: A qualitative study. *Journal of Counseling Research*, 22(88), 1. http://irancounseling.ir/journal/article-1-1964-fa.html [In Persian]

Ghaffari, Gh., & Palouj, M. (2011). Investigating the relationship between social, human and physical capital and the value of agricultural and livestock products in the rural sector of Isfahan province. *Journal of Agricultural*

Economics and Development, 20(79), 187-210. https://ensani.ir/file/download/article/20130702160250-9438-83.pdf [In Persian]

Gilmour, R. & Duck, S. (2023). The Emerging Field of Personal Relationships. Published June 28, 2023 by Routledge. P:340. https://doi.org/10.4324/9781003164005

Gholami Jam, F.. Maarefvand, M. Hosseinzadeh, S. & Khubchandani, J. (2021). The effectiveness of a co-parenting intervention on parenting stress among divorced Iranian adults. *Children and Youth Services Review*, 130, 106265. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106265

Gholamzadeh Jofreh, M,. (2016). *The comparison of marital fundaction' s purposefulness among satisfied and dissatisfied married individual and its relationship with happiness.* Doctoral dissertation in counseling, Allameh Tabatabae'i University. https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/0432ecd3453f45af2ae5785b7eaf102a [In Persian]

Gilmour, R. & Duck, S. (2023). *The Emerging Field of Personal Relationships (Psychology Revivals).* Published June 28, 2023 by Routledge. P:340. https://www.amazon.com/Emerging-Personal-Relationships-Psychology-Revivals/dp/0367757869

Gonczarowski, Y. A., Nisan, N., Ostrovsky, R., & Rosenbaum, W. (2019). A stable marriage requires communication. *Games and Economic Behavior*, 118: 626-647. https://doi.org/10.1016/j.geb.2018.10.013

Gottman, J. M. (2015). *The seven principles for making marriage work* (M. Rashid, S. Adibian, & F. Rafiei, Trans.). Abzare Andishe. (Original work published 2015)

Habibi, A., Sarafrazi, A., & Izadyar, S. (2014). Delphi technique theoretical framework in qualitative research. *The International Journal Of Engineering And Science (IJES*), 3(4), 8-13. https://parsmodir.com/wp-content/uploads/2018/11/Delphi2014-En.pdf

Hashemi Golmehr, M., Amanelahi, A., Farhadi, H., Aslani, K., & Rajabi G. (2021). Introducing a successful marriage paradigm: A qualitative study. *Journal of Counseling Research*, 19 (76), 141-171. http://dx.doi.org/10.29252/jcr.19.76.141 [In Persian]

Hassani, P., Abdi, A., Jalali, R., & Salari N. (2017). The concept analysis of intuition in nursing. *Journal of Nursing Education*, 6 (1) :23-32. http://jne.ir/article-1-666-fa.html [In Persian]

Hatami Varzaneh, A. (2015). *Designing a Satisfied Long Term Marriage Model and Examining Effectiveness of Intervention Program Based Upon It*. Doctoral dissertation in counseling, Allameh Tabatabai University. https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/09ad307d702b66c112403de1d1b510eb [In Persian]

Heidari, A., & Assarodi, A. (2015). Systematic concept analysis. *Journal of Torbat Heydariyeh University of Medical Sciences*, 3(2), 53-49. https://jms.thums.ac.ir/article-1-299-fa.html [In Persian]

Hou, Y., Jiang, F., & Wang, F. (2019). Marital commitment, communication and marital satisfaction: An analysis based on actor–partner interdependence mode. *International Journal of psychology*, 54(3), 369-376. https://doi.org/10.1002/ijop.12473

Hilferding, R. (2023). *Finance capital : a study of the latest phase of capitalist development.* Translated by Ahmad Tadin. Tehran: Donyaye Eqtesad Publications. https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=9435608&pageStatus=0&sortKeyValue1=sortkey_title&sortKeyValue2=sortkey_author [In Persian]

Jahan Ali Khah, M. (2019). *Studying the Perceptions of Successful and Unsuccessful Couples of Moral Duties and Negatives Related to Marriage*. Master's Thesis in Counseling, Allameh Tabatabae'i University. https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/e10b39e91749ebbd3815de62a9daf1cc [In Persian]

Johnson, M. D., Lavner, J. A., Barton, A. W., Stanley, S. M., & Rhoades, G. K. (2020). Trajectories of relationship confidence in intimate partnerships. *Journal of Family Psychology*, 34(1), 24–34. https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/fam0000575

Joudaki, M., Ghezelsoflai, M. T., & Karimi maleh, A. (2021). From capital to political capital; A critique of the development of the theory of political capital. *Contemporary Political Studies*, *12*(1), 25-54. https://doi.org/10.30465/cps.2021.33161.2600 [In Persian]

Karimi, R., Bakhtiyari, M., & Masjedi Arani, A. (2019). Protective factors of marital stability in long-term marriage globally: a systematic review. *Epidemiol Health*,41. https://doi.org/10.4178/epih.e2019023

Kasapoglu, F., & Yabanigül, A. (2018). Marital satisfaction and life satisfaction: The mediating effect of spirituality. *Spiritual Psychology and Counseling*, 3, 177–195. http://dx.doi.org/10.37898/spc.2018.3.2.0048

Kaslow, F., & Robison, J. A. (1996). Long-term satisfying marriages: Perceptions of downloaded from contributing factors. *American Journal of Family Therapy*, 24(2), 153-170. https://doi.org/10.1080/01926189608251028

Kazim, S. M., & Rafique, R. (2021). Predictors of marital satisfaction in individualistic and collectivist cultures: A Mini Review. *Journal of Research in Psychology*, 3(1), 55-67. https://readersinsight.net/jrp/article/view/1958

Khodadadi Sangdeh, J., Kalee, A,. & Goharipour, M. (2020). Developing a conceptual model of marital satisfaction in a healthy family context based on cultural context. *Culture of counseling and psychotherapy*, 11(41), 27-60. https://doi.org/10.22054/qccpc.2020.41451.2129

Khojasteh Mehr, R. & Mohammadi, R. (2017). The experience of happiness in enduring marriages: A qualitative study. *Family Psychology*, 3(2), 59-70. https://www.ijfpjournal.ir/article_245518.html

Kiani, A., Navabinejad, S., Ahmadi, K., & Taghvaei, D. (2021). Super-Compositional factors strengthening and endangering marriage in the recent decade in Iran. *Journal of Counseling Research*, 20 (77), 4-37. http://irancounseling.ir/journal/article-1-1386-fa.html [In Persian]

Kimiaee, S.A. (2019). Having children as marital capital in sharing-oriented couple therapy: A grounded theory theory. *The third national conference on status and the role of mother*, 7. https://profdoc.um.ac.ir/articles/a/1073516.pdf [In Persian]

Lachal, J., Revah-Levy, A., Orri, M., Moro, MR. (2017). Metasynthesis: An original method to synthesize qualitative literature in psychiatry. *Front Psychiatry*, 8:269. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2017.00269

Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel Psychology*, 60(3), 541–572. https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.2007.00083.x

Margelisch, K., Schneewind, K. A., Violette, J., & Perrig-Chiello, P. (2017). Marital stability, satisfaction and well-being in old age: variability and continuity in long-term continuously married older persons. *Aging & Mental Health*, 21(4), 389-398. https://doi.org/10.1080/13607863.2015.1102197

Markman, H. J., Hawkins, A. J., Stanley, S. M., Halford, W. K., & Rhoades, G. (2022). Helping couples achieve relationship success: A decade of progress in couple relationship education research and practice, 2010–2019. *Journal of Marital and Family Therapy*, 48(1), 251-282. https://doi.org/10.1111/jmft.12565

McCray, M. L. (2015). *Infidelity, trust, commitment, and marital satisfaction among military wives during husbands' deployment*. A doctoral dissertation in psychology. University of Walden. https://scholarworks.waldenu.edu/dissertations/758/

Mirzakhani, F., Khodadadi Sangdeh, J & Nabipour A R. (2020). Marital factors affecting addiction among Iranian women: a qualitative study. *Journal of Substance Use*, 25(1), 1-6. 28-33. https://doi.org/10.1080/14659891.2019.1659867

Moon, K. J. Chung, M. L. & Hwang, S. Y (2021). The perceived marital intimacy of spouses directly influences the rehabilitation motivation of hospitalized stroke survivors. *Clinical Nursing Research*, 30(4), 502–510. https://doi.org/10.1177/1054773820924573

Moore, Q., Wood, R. G., & Wu, A. Y. (2023). Impacts of healthy marriage and relationship education with integrated economic stability services. Family Relations, 72(4), 1422-1440. https://doi.org/10.1111/fare.12877

Muslim Bayat, S. S., & Ameri, F. (2022). The effect of group training of marital skills with Islamic approach on marital satisfaction and quality of life of Tehran married people. *Islamic lifestyle with a focus on health*, *6*(1), 98-107. https://www.islamiilife.com/article_187750.html [In Persian]

Pirsaghi, F., Zahrakar, K., Kiamanesh, A., mohsenzadeh, F., & Hasani, J. (2017). the Indices of Effective Marital Relationship: A Qualitative Study. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 7(1), 1-26. https://doi.org/10.22055/jac.2017.22007.1464 [In Persian]

Postler, K. B., Helms, H. M., & Anastopoulos, A. D. (2022). Examining the linkages between marital quality and anxiety: A meta-analytic review. *Family Process*, 61(4), 1456-1472. https://doi.org/10.1111/famp.12798

Rouhani, H. (2011). Family capital: The cornerstone of social capital. *Strategy*, 20(2), 7-46. https://rahbord.csr.ir/article_124413.html [In Persian]

Shifaw, Z. G. (2024). Marital communication as moderators of the relationship between marital conflict resolution and marital satisfaction. *The American Journal of Family Therapy*, 52(3), 249-260. https://doi.org/10.1080/01926187.2022.2089404

Soltani, I. (2012). *Developing human capital*. Isfahan: Arkane Danesh. https://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/2086824 [In Persian]

Statistical Centre of Iran. (2021). *Marriage and divorce registered in the country*. https://amar.org.ir/statistical-information?title=%D8%B7%D9%84%D8%A7%D9%82

Tariveh, B., karimi, Q., akbari, M., & moradi, O. (2020). Structural model of marital commitment based on marital communication beliefs, emotional involvement, and criticism in the family with mediating role of marital intimacy. *Applied Psychology*, *14*(1), 139-158. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20084331.1399.14.1.7.5 [In Persian]

Tavakol, Z., Behbodi Moghadam , Nikbakht Nasrabadi, A., Z., Salehiniya, H., & Rezaei, E. (2017). A Review of the factor associated with marital satisfaction. *Galen medical journal*, 6(3), 197-207. https://doi.org/10.31661/gmj.v6i3.641

Webster. (2000). *Merriam - Webster's des dictionary*. Publication of Dur Amuz. https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=964188&pageStatus=1&sortKeyValue1=sortkey_title&sortKeyValue2=sortkey_author

Wickrama K., Klopack, E. T., O'Neal C., & Neppl, T., (2020). Patterning of midlife marital trajectories in enduring marriages in a dyadic context: Physical and mental health outcomes in later years. *J Soc Pers Relat*,1;37(5):1472-1493. https://doi.org/10.1177/0265407519899726

Yarigarravesh, M. (2022). Lived experience of women from their life and their children's life after divorce. *Counseling Culture and Psycotherapy*, *13*(50), 253-274. https://doi.org/10.22054/qccpc.2022.62748.2761 [In Persian]

Yousefi afrashteh, M. (2020). *Components of Marital Happiness in Iranian Family: Phenomenology of Lived Experience of Happy Couples, Development of Questionnaire and Design and Evaluation of the Effectiveness*

of the Intervention Program Based Upon It. Master's Thesis in Family Counseling, Payame Noor University Center of Qazvin. https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/6cdc4b37a29dbc6af326dd50ab6d2f3b [In Persian]

Yousefi afrashteh, M., & Hayati, M. (2021). Identifying the components of marital happiness in Iranian families: An grounded theory approach. *Rooyesh*, 10 (5), 87-96. http://dorl.net/dor/20.1001.1.2383353.1400.10.5.12.0 [In Persian]

Zaheri F, Dolatian M, Shariati M, Simbar M, Ebadi A, Azghadi SB. (2016). Effective factors in marital satisfaction in perspective of Iranian women and men: A systematic review. Electron Physician, 25;8(12):3369-3377. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28163850/

©The Author(s). Published by Family Psychology Association of Iran
This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)